

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Teie 08.10.2026 nr 1.2-3/2375-1/

Meie 14.10.2026 nr 5.2-2/24045-2

Lastekaitseseaduse ja karistusregistri seaduse
muutmise seaduse eelnõu tagasiside

Sotsiaalkindlustusametile (SKA) on edastatud arvamuse avaldamiseks lastekaitseseaduse ja karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu. SKA tutvus eelnõuga ja esitab selle kohta järgmise arvamuse

1. Eelnõu § 1 (LasteKS § 20¹) kohaselt on automaatkontrolli eesmärk tagada lapsega töötavate isikute ja lastekaitsetöötajate pidev vastavus LasteKS § 20 lõigetes 1–2 sätestatud nõuetele ning laste kaitse (lõige 1). Samas võib automaatkontrolli süsteemi lisada isikuid lapsega töötamist võimaldav isik (lõige 2). SKA ei ole automaatkontrolli vastu kui selline kontroll on proportsionaalne. Siiski ei lahenda meie hinnangul käesolev eelnõu olukordi, kus lastega töötamist võimaldav isik ei täida oma kontrollikohust juba isiku tööle võitmisel või kui lastega töötamist võimaldav isik langeb kokku isikuga, keda tuleks kontrollida (nt lastega töötab FIE või kui teenust pakub ühe töötajaga äriühing). Lisaks on täna mure sellega, et tööandjad sageli ei taju, keda tuleks käsitleda lastega töötava isikuna ja milliste tööülesannete täitmisel peaks töötamise piirang kohalduma. Kui seda ei täpsustada, pole kasu ka automaatkontrollist, kuhu tööandjad ei oskaks endiselt andmeid/isikuid lisada.
2. Eelnõu tehniline lahendus ja rakendamise vaade vajab täpsustamist:
 - 2.1. Võib eeldada, et eelnõu eesmärgiks on luua töötamise registri (TÖR) andmete põhine kontroll karistusregistrisse ja isikut tõendavate dokumentide andmekogu vastu. Samas on selgusetu, et millise andmekogu juurde selline kontroll on plaanis arendada ja kas isikut tõendavate dokumentide andmekogule läheb päring ainult siis, kui karistusregister annab vastavuse?
 - 2.2. Tavaliselt lahendatakse sellised andmevahetused läbi x-tee teenuse, ehk selleks ei looda uut andmekogu. Sellega seonduvalt jääb ebaselgeks, kuidas saab olla lapsega töötava isiku automaatkontrolli süsteemi vastutav töötaja SKA? X-tee teenusel ei ole vastutavat töötajat ja AvTS § 43⁵ lõike 1 kohaselt määratakse andmekogu vastutav töötaja andmekogu põhimäärusega. Siinkohal tuleb arvestada, et andmekogu vastutav töötaja vastutab andmekogu haldamise seaduslikkuse ja andmekogu arendamise eest, kuid SKA ei saa vastutada andmekogude eest (TÖR, karistusregister, isikut tõendavate dokumentide andmekogu), mille vastutav töötaja ta faktiliselt ei ole. Samuti ei saa SKA vastutada kõigi tööandjate isikuandmete töötlemise seaduslikkuse eest, ehk selle eest, et tööandjad ei lisa automaatkontrolli valesid isikuid. Seega ei ole eelnõu § 1 (LasteKS § 20¹ lõige 6) asjakohane ja tuleks sellisena eelnõust välja jätta.
 - 2.3. Eelnõu § 1 (LasteKS § 20¹ lõike 4) kohaselt peaks automaatkontrolli süsteem saatma tulemuse SKA-le kui süsteem tuvastab lapsega töötava isiku puhul piirangu. Eelnõust jääb selgusetuks, kuidas see protsess peaks praktikas välja nägema ja kuhu selline info edastatakse? Suure tõenäosusega eeldab selline teabevahetus SKA arendusi, mille elluviimiseks tuleks samuti ette näha täiendavad ressursivajadused. Ühtlasi tuleks need tegevused sisse viia kõigi puudutatud osapoolte arendusplaanidesse. Konkreetsemad ressursivajadused saame anda kui on selge teabevahetuse protsessikirjeldus (s.h

andmejälgijas kuvatavad andmed) ja ootused SKA-le. Hetkel paneb eelnõu SKA-le uusi ülesandeid ja ootusi, kuid nende sisu on lõpuni avamata. Sellest tingituna puudub ka kulude täpsem kaardistus ja info katteallikate kohta.

3. Eelnõust ei selgu kui suurt hulka isikuid automatiseeritud (tausta)kontroll puudutaks, kuid võib eeldada, et lastega vahetult töötavaid isikuid on Eestis kümneid tuhandeid. Sellega seoses tasuks kaaluda, kas sama eesmärgi ei ole võimalik saavutada isikute põhiõigusi vähem riivavamate meetmetega. Nt kas on vaja kogu sihtrühma ulatuses teha perioodilisi massandmepäringuid või võiksid näiteks kohtud saada karistuse määramisel sellekohase info tööandajale? See aitaks tagada, et karistatuse info jõuaks tööandjateni ilma ajalise viivitusega, mis perioodiliste kontrollide puhul on protsessi sisse kirjutatud.
4. Kaaluda tasuks kelleni peaks sellise karistuse määramise info jõudma, millega kaasneb lastega töötamise keeld. Eelnõu kohaselt peaks automaatkontrolli süsteem saatma tulemuse alati tööandjale ja SKA-le kui süsteem tuvastab lapsega töötava isiku puhul piirangu. Samas on tähelepanuta jäänud, et lisaks tööandjale tuleb Lasteks § 20 lõigetes 1 ja 2 sätestatud piirangutest kinnipidamist kontrollida ka teatud juhtudel tegevuslubade väljastamisel (Lasteks § 20 lõige 3) ja KarS § 179¹ kohaselt on lastega töötamise ebaseaduslik võimaldamine süütegu. Kuivõrd sellised tegevuslubasid väljastavad erinevad haldusorganid, mille puhul võib teenust vahetult ostvatel isikutel tekkida kokkupuude lastega (nt hariduse või tervishoiu valdkonnas), peaks sellekohane info jõudma ka nendeni. KarS § 179¹ kohtuväline menetleja on aga Politsei- ja Piirivalveamet (VTMS § 52 lõige 1). Praktilises vaates võikski automatiseeritud järelkontrolli olla vaja eelkõige erinevate tegevuslubade vaates, kuivõrd tööandjad (ehk lastega töötamist võimaldavad isikud) on ka täna kohustatud perioodiliselt kontrollima lastega töötavate isiku karistusandmeid (Lasteks § 20 lõige 3).
5. Lõpetuseks soovime juhtida tähelepanu asjaolule, millele oleme ka varasemalt osundanud (vt 14.03.2024 eelnõu tagasiside [nr 5.2-2/7669-2](#)). Nimelt on täna kujunenud olukord, kus riik ja ühiskond kulutab üha enam ressursse kümnete tuhandete inimeste kontrollimisele. Samas puudub Lasteks § 20 keelu alla langevatel isikutel endal igasugune vastutus ja motivatsioon hoidumaks lastega töötamisest. Sellest tingituna ei pruugi täna olla laste huvid alati kaitstud, kuna nii tööandaja poolne kontroll kui ka riiklik- või haldusjärelvalve ei ole alati piisavalt tõhusad ja heidutavad sekkumisvahendid. Seda eriti olukordades, kus tööandja ja keelu alla langev isik on samad. Seejuures ei pruugi isiku töösuhe ka lõppeda esimesel võimalusel pärast keelu aluseks oleva karistuse jõustumist ja probleemiks võib saada ka järelvalvemenetluse ebatõhusus. Näiteks kui järelvalves isegi jõutakse võimaliku rikkumiseni ja tehakse ettekirjutus ettevõtjale (lapsega töötamist võimaldavale isikule), siis on ebaselge, mis saab juhul kui isik keeldub töökohalt lahkumast. Ühtlasi, kas tööandjal on sellisel juhul õigus töösuhe lõpetada ette teatamata või kas karistatud isikule tuleks pakkuda teist tööd sama tööandja juures. Seetõttu teeme ettepaneku kaaluda, kas karistatav võiks olla ka lastega töötamise keelu alla langeva isiku enda tegevus olukorras, kus ta töötab lastega (töö või kutsetegevuses). Selline sanktsioon paneks vahetu vastutuse ka isikule endale, omaks heidutavat mõju ja võimaldaks lõppastmes kokku hoida tegevustelt, mis on kulukad, kuid mille tõhusus on kaheldav.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Maret Maripuu

peadirektor

Andrus Jürgens
57833628, Andrus.Jurgens@sotsiaalkindlustusamet.ee

Leila Siiraja
5749 3268, Leila.Siiraja@sotsiaalkindlustusamet.ee

Kristina Pähkel
5333 1563, Kristina.Pahkel@sotsiaalkindlustusamet.ee

Tatjana Portnova
5350 6885, Tatjana.Portnova@sotsiaalkindlustusamet.ee

Kaira Berenstrauch
5336 6957, Kaira.Berenstrauch@sotsiaalkindlustusamet.ee